

הלכות הדרף היומי

מסנת כתובות

תוכן

- א. הולכין אחר רוב העיר והוא דאיכא רוב סיעה בהדה ואין הולכין אחר רוב העיר גרידתא ולא אחר רוב סיעה גרידתא.....1
- ב. ורוב העיר ... דקא אזלי אינהו לגבה כל דפריש מרובא פריש ... אזלא איהי לגבייהו דהוה ליה קבוע ... כמחצה על מחצה דמי.....4
- ג. תשע הנויות ... ובנמצא הלך אחר הרוב.....6
- ד. כל קבוע כמחצה על מחצה דמי בין לקולא בין לחומרא.....7
- ה. מצא בה תינוק מושלך אם רוב עובדי כוכבים ... מחצה על מחצה ישראל ... לא שנו אלא להחיותו אבל ליוחסין לא.....8
- ו. אין הולכין בפקוח נפש אחר הרוב.....9
- ז. ולפקח עליו את הגל אינו כן ... להאכילו נבילות ... להחזיר לו אבידה...לנזקין....10
- ח. הדרן עלך בתולה נשאת.....12
- א. האשה ... היא אומרת בתולה נשאתני והוא אומר לא כי אלא אלמנה ... אם יש עדים שיצאת בהינומא וראשה פרוע כתובתה מאתים.....12

דף טו.

א. הולכין אחר רוב העיר והוא דאיכא רוב סיעה בהדה ואין הולכין אחר רוב העיר גרידתא ולא אחר רוב סיעה גרידתא

כבר התבאר לעיל דף יד: שלמרות שלהכשיר פנויה שנבעלה ואין עדות מי הבעול, להתיר את זרעה לישראל סומכים על דבריה או על רוב כשרים אצלה, אך להתירה לכהן¹, עשו חכמים מעלה ביוחסין ואינה נאמנת להנשא לכתחילה אלא אם אומרת לכשר נבעלתי², וכשהיה המקום שנבעלה בו פרשת דרכים, או אכסניא, או מלון שבדרך שהכל עוברים שם, ואינה בתוך העיר, שאז אם היו רוב העוברים שם כשרים, ורוב העיר שפירשו אלו העוברים ממנה גם כן כשרים, שיש כאן תרי רובא³ – שתי רוב, כשרה היא לכהונה.

¹ שו"ע ונו"כ שם ו יז

² ויש בדין זה ג' שיטות שיטה ראשונה דעת הב"י בדעת הרמב"ם דבעי' תרי רובי ואמירת ברי. ב"ש לא

³ וה"ה בשני חזקות באר היטב שם לא ממשפטי שמואל סי' קי"ד

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

ו"א שאם יש תרי רובא אפילו אם אינה אומרת כלום תנשא לכתחילה⁴.
ו"א⁵ שאם אומרת ברי לכשר נבעלתי מועיל אפילו רוב אחד. ו"א⁶ שבכל
מקרה מועיל רוב אחד. והיא דיעה יחידאה ולא קיי"ל כן⁷.

אבל אם היו רוב העוברים פוסלים אותה כגון שהם גוים או חללים וממזרים
וכדומה, אף על פי שרוב המקום שבאו ממנו כשרים, או שהיו רוב אנשי
המקום פסולים, אף על פי שרוב העוברים שם כשרים, חוששין לה ואינה
נאמרת ונאמר, למי שפוסל אותה נבעלה, ולא תנשא לכהן לכתחילה.

אם נשאת בדיעבד ואמרה לכשר נבעלתי אפילו אם רוב פסולים לא תצא⁸.
ואם לא אמרה, אפילו רוב כשרים תצא⁹. ואם יש שתי רוב לא תצא¹⁰.

להכשיר את בתה לכהונה, דינה כדיעבד¹¹. ולפיכך אם אמרה לכשר נבעלתי אפילו ברוב פסולים
אפילו רוב ממזרים, כשרה, כגון בפנויה שהרתה לזנונים ונשאת לאיש וילדה בת ובעלה היה
מחזיק אותו לבתו בכל עניינים וכשגדלה שדכו אותה לכהן. מותר לו.

ואם אינה בפנויה לבודקה או שהיא שוטה, דבר תורה כשר¹², שהולכים אחרי רובא דעלמא שהם
כשרים אעלה, אבל חכמים עשאוהו לספק ממזר מדרבנן¹³ שמא לפסול נבעלה, ואסור בממזרת

⁴ מ"מ בדעת הרמב"ם כמ"ש ב"ש שם.

⁵ שיטה השניה והיא שימת הרמב"ן והרשב"א והר"ן וכן הוא לפי הרא"ש והטור וכן הוא לתירץ הראשון של
תוס'. ב"ש שם והיא השיטה היותר נכונה שכך משמעות הסוגיא. ביאור הגר"א שם נב, אולם בב"ש שם לד
כתב שיש לחוש לדעת הרמב"ם דבעי' תמיד תרי רובי לכתחילה.

⁶ שיטה שלישית והיא דעת בעל המאור שאפילו כשאינה אומרת לכשר נבעלתי סגי רוב א' ומותרת אפילו
לכתחילה והיינו דס"ל כפי' רש"י דסוגיא אתיא כר' יהושע אבל לר"ג די רוב א' אפילו כשאינה אומרת ברי.
ב"ש שם

⁷ ערוך השולחן שם סעיף לה

⁸ ב"ש שם לב

⁹ זהו בין לרמב"ם ובין להרמב"ן והרשב"א והר"ן, כמבואר בב"ש שם. וכ"כ בביאור הגר"א שם נג

¹⁰ לב"י בדעת הרמב"ם דלמ"מ אפילו לכתחילה תנשא כנ"ל.

¹¹ ב"ש שם. ועיי' בתשו' רבינו עקיבא איגר סי' צ"א וכתב דלכאורה טעמו בזה דאם באת להחמיר שלא להאמין
לדבריה ממילא תצטרך לפסלה מקהל כדין שתוקי שלא נבדקה האם וזה הוי דיעבד. אף דאפשר דאסורה
לכהונה וכשיר' לקהל כגון דזינתה עם ערבי מ"מ לא פלגינן דבור' להאמינה לחצאין ומה דהיא לא תנשא לכהן
ולא אמרינן כיון דמאמינים לדבריה לגבי בתה ממילא גם היא כשרה לכהונ' צ"ל דלגבי תרי גופי פלגינן
דבורה. אולם עיי' מ"ז ס"ק טו שס"ל שדין הבת כדין האם שאסורה להנשא לכהן לכתחילה ואינה מותרת אלא
להנשא לישראל.

¹² שו"ע ונו"כ אבהע"ז ד כו

¹³ ודוקא בפנויה הולד הוא ספק ממזר, אבל אשה שזינתה תחת בעלה אפילו היא אומרת של פלוני הוא וממזר
הוא, אין חוששין לדבריה, שתולין רוב בעילות בבעלה וכשר הוא, ומותר בקרובי אותו פלוני שאומרת עליו
שממנו נתעברה.

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

ודאי ובישראלית¹⁴. אבל אם אין ממזרים בעיר¹⁵, או שידוע שהבועל הוא אצלה ואין חשש שהלכה אליו¹⁶, הולד כשר¹⁷. וכן בתרי רובי הולד כשר.

במקום בו אין אפילו מיעוט פסולין אין צריך תרי רובי, לפיכך כשיש ליהודים שכונה בפני עצמם ואין דרך עכו"ם מפסיק הרי זה כעיר בפני עצמה, וכאלו לא היה דרים שם גוים ואם אין שם ממזרים או חללים או קרובי משפחה שהם ערוה עליה¹⁸, וידוע שנבעלה שם¹⁹ הרי היא כשרה לכהונה²⁰.

כשידוע עם מי זינתה אך יש חשש שאולי זינתה גם עם אחרי²¹, מועיל רוב אחד להכשירה²², וי"א²³ שכשרה אפילו ברוב פסולים.

כשבא אחד ומודה שהוא הבועל והוא כהן יכול לישא אותה אפילו ברוב פסולים²⁴.

אם נאנסה ואין ידוע מי האנס אפילו בתרי רובי והיא אומרת בברי לכשר נבעלתי וי"א²⁵ שאסורה לכהונה, וי"א²⁶ שבתרי רובי כשרה, ולכו"ע אם נשאת לא תצא²⁷.

¹⁴ ואפילו אם אומרת האם של פלוני הוא ואנו יודעין שאם היה מאותו פלוני שהיה ממזר ודאי, כגון שהוא ממזר או אחד מן העריות אצלה, אין זה הולד ודאי אלא ספק, דלא אשכחן שהאמינתה תורה את האם על בנה לומר שממזר הוא ולהתירו בממזרות, ואפילו אם אותו פלוני מודה שנבעלה לו אינו אלא ספק ממזר, דאמרין בשם שזינתה עם זה כך זינתה עם אחר. שו"ע שם וב"ש למ

¹⁵ שאז ליכא למיחש למידי שאף אם מכותי נתעברה הולד כשר ולמה אין הוששין שזינתה עם קרוביה שהולד מהם ממזר נ"ל משום דדבר שאינו מצוי הוא כלל לזנות עם הקרובים שמהם הולד ממזר. ערוך השולחן אבן העזר סימן ד סעיף לד

¹⁶ שהרי בכה"ג הולכים אחרי הרוב שרק בהלכה היא אליהם הוי קבוע וכמחצה על מחצה. ערוה"ש שם

¹⁷ שכשהולד כשר לקהל כשר נ"כ לכהן וא"א לחלק ביניהם כגון אפילו ברוב ממזרים והיא אומרת לכשר נבעלתי כשר הולד אפילו לכהונה, מיהו אם היא גרושה או שייך בולד נ"כ תחילה ודיעבד כי שמא כהן בא עליה והולד חלל. ב"ש שם ו לא

¹⁸ בית מאיר שם

¹⁹ ואם אין ידוע יש לחוש שהלכה למקום אחר. עיין בית מאיר שם.

²⁰ ב"ש שם ו לא

²¹ כגון שראוה שנוהגת פריצות וחבה יתירה עם אחרים.

²² ב"ש שם

²³ דגמ"ר שם קהלת יעקב (לבעל נתיה"מ) שם וראיתו דבהדיא תנן במשנה דאף לר"י דמחמיר ופוסל מ"מ קאמר עד שתביא ראיה לדבריו. מוכח בהדיא דכשמביאה ראיה שפלוגי שנבעלה לו כשר היה אפילו לר"י כשר וכ"כ בספר הפלאה וזה פשוט מאד

²⁴ קהלת יעקב שם

²⁵ ב"ש שם

²⁶ קהלת יעקב שם ועיין בערוה"ש לו שלטור ודאי כשרה שהרי אין אנו צריכים לאמירתה בתרי רובי.

²⁷ ב"ש שם

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

ב. ורוב העיר ... דקא אזלי אינהו לגבה כל דפריש מרובא פריש ... אזלא איהי לגבייהו דהוה ליה קבוע ... כמחצה על מחצה דמי

ראוה²⁸ שנבעלה בעיר או שנתעברה בעיר²⁹, אפילו היו תרי רובי³⁰ המצויין בעיר כשרים, כגון רוב העיר כשרים ורוב שיירות העוברים שם ממקום אחר הם גם כן כשרים, אם היה שם פסול אחד כגון גוי אחד או חלל אחד ועבד וכיוצא בהם מי שפוסל אותה בביאתה³¹, הרי זה לא תינשא לכתחלה לכהן, אפילו היא אומרת לכשר נבעלתי, שאין כאן רוב, שכל קבוע כמחצה על מחצה דמי³² שהרי נולד הספק במקום הקביעות שהרי הבעל בביתו במקום הקביעות הוא³³ והרי נולד הספק על האשה כדלהלן, וספיקא דאורייתא לחומרא, ומעלה עשו ביוחסין שלא לסמוך על דבריה. ויש אומרים³⁴ שאפילו נתעברה בעיר אפילו אם אין שם אלא חד רובא, אם הלך הבעל אליה יש לומר כל דפריש מרובא קא פריש, כלומר שפרש הוא מרוב הכשרים, ותנשא לכהן אפילו לכתחלה אם אומרת לכשר נבעלתי.

אם נשאת לכו"ע לא תצא, הואיל והיא אומרת לכשר נבעלתי, אין מחמירים משום מעלת יוחסין להוציאה אפילו ברוב פסולים כמבואר לעיל³⁵.

²⁸ שו"ע ונו"כ ו יח

²⁹ משמע מכל הפוסקים כשהיה במקום זה ונתעברה ואיכ' במקום זה תרי רובי לא חיישינן שמא זנתה במקום אחר אשר אין שם תרי רובי אלא אומרים כאן נמצא כאן היתה הזנות דהא קי"ל לענין איסור לא מחזיקים ממקום למקום. אף על גב דכאן הוי דבר דניידי דהיא הולכת תמיד מ"מ לא חיישינן שמא זנתה במקום אחר. ב"ש שם לד

³⁰ ב"ש שם לג

³¹ כתב בנימוקי יוסף ס"פ אלמנה לכ"ג (כג, ב מדפי הרי"ף) דהיכא דאיכא אבי' או אחי' בעיר דה"ל לדידה חייבי כריתות והולד ממזר חיישינן למיעוטא ע"ש ועמ"ש בזה בש"ש ש"ד פ' כ"ב. אבנ"מ שם א ועיין ערוך השולחן שם סעיף לח שאין חוששין שמא זינתה עם קרוביה ואף על פי שהיא אתם בבית אחד אא"כ היא חשודה מהם בחשד שיש בו ממש.

³² ואע"ג שאם הלך הוא אצלה לא הוי קבוע אלא פירש לדעה זו גזרי' אטו שהלכה היא אליו שהוא קבוע. ביאור הגר"א שם נד

³³ וקצת צ"ע שא"כ אף בדניידי בפרשת דרכים ליחשיב כקבוע ואפילו בהלך הוא אליה שהרי הא מבואר הוא שכל שיש א' שיודע מהקביעות, אף שללוקח הוא ספק שלא נודע מ"מ קביעות גמור הוא עיין פר"ח י"ג ופ"ת ו' והובא במשמרת הבית ק"ב, ובפמ"ג יורה דעה הלכות תערובות סימן קי שפ"ד יד וא"כ כיון שהבעל יודע ובשעת הביאה הוא אין לו ספק א"כ הרי זה כקבוע אולם יש לחלק דמ"מ הספק נולד מהמת שאנו איננו יודעים וידעיתו אינו שמוה לקבוע אלא אם הוא במקום קביעות.

³⁴ הוא דעת הטור דבטוענת ברי חד רובא מהני. ח"מ שם ח

³⁵ ח"מ שם טו טז

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

היתה אילמת או חרשת שאין יכולין לשאול את פיה³⁶, או שאמרה אני יודעת למי נבעלתי, או שהיתה קטנה או שוטה שאינה מכרת בין כשר לפסול, הרי זו ספק זונה ואפילו ניסת לכהן תצא, ובניה ספק חללים³⁷. שהרי זה כמחצה על מחצה דמי. אלא אם כן היו שני רובים המצויין בעיר כשרים, כגון רוב העיר כשרים ורוב שיירות העוברים שם ממקום אחר הם גם כן כשרים, אז לא תצא³⁸, וי"א³⁹ שאף לכתחילה תנשא. וברוב אחד תצא⁴⁰. אבל לכתחילה לא תנשא אפילו בשני רובים⁴¹, וי"א⁴² שאם היתה אלמית או חרשת שאין יכולין לשאול את פיה ויש שם שני רובים תנשא לכתחילה, שכיון שהלך הוא אליה אמרינן כל דפריש מאחד מתרי רובא קפריש.

אם הלכה היא אליו שנשאר הוא במקומו, לכו"ע הוא קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי, ואפילו בתרי רובא לא תנשא לכתחילה⁴³ כנוצר.

ואם הוא סתמא שאין ידוע מי הלך למי, אזלינן גם כן לקולא בתרי רובא ותנשא אפילו לכתחילה, שכיון שמן הדין אפילו בחד רובא סגי, אלא משום שמעלה עשו ביוחסין החמירו, בכל שאינו ידוע הולכים אנו לקולא⁴⁴.

³⁶ עיין בתשובת נו"ב ס"ז שכתב הדבר תמוה דמה בכך שהיא אלמת והלא בת דעת היא ויכולה לרמוז רמוזי וכן קמנה אם אומרת לפלוני הוה נבעלתי אנן מכירין את פלוני אם כשר הוא או פסול. והנראה בזה שהרמב"ם סובר דהא דסומכין על דבריה מפני שיש סיוע לדבריה דאשה מזנ' בודקת ומזנה כו' אבל באומרת אני יודע הרי חזינן שלא בדקה או בחרשת שאינה בת דעת לא שייך בה בודקת וגם לא שייך בה אמירה ולא רמיזה וכן בקמנה שאינה מכרת בין כשר לפסול ל"ש בודקת ובאלמת י"ל ג"כ שכיון שהיא אלמת אינה רגילה כ"כ עם בני אדם ואיני בקיאה באנשים לידע מי כשר כו' ע"ש.

³⁷ ערוך השולחן שם סעיף לו.

³⁸ צ"ע אמאי לא חילקו בין הלך הוא אליה שלא תצא, להלכה היא אליו שתצא שכל קבוע ולא מהני תרי רובי. ואפשר דחשיב חד רובא דאולי הוא מאנשי סיעה ובוה אינו קבוע, וכן משמע בט"ז ס"ק טו, ולפי"ז אי ידעי דהוא מאנשי העיר אסורה אפילו בדיעבד. וכן משמע בב"ש לד אולם שם כתב בשם הרשב"א שאפילו בידוע שהוא מאנשי סיעה לא חשיב תרי רובי.

³⁹ כדעת המ"מ בדעת הרמב"ם לעיל דבתרי רובי תנשא לכתחילה אפילו אינה אומרת ברי. כמבואר בב"ש שם לב ובה"מ יז, והמחבר כאן סתם אך לעיל גבי נבעלה בשדה כתב דבעי טענת ברי.

⁴⁰ זהו בין לרמב"ם ובין להרשב"א והר"ן, כמבואר לעיל מהב"ש שם לב. וכ"כ בכיבוד הגר"א שם נג, וכן להדיא באבנ"מ ט

⁴¹ כדעת הב"י בדעת הרמב"ם לעיל שלכתחילה תנשא רק באומרת ברי.

⁴² והיא דעת הטור שעל אף שאינה טוענת, שלדעה זו בטוענת ברי נאמנת אף ברוב אחד כמבואר לעיל. ח"מ יח. וערוך השולחן שם סעיף לו כתב שאף הרמב"ם יודה בזה.

⁴³ וצ"ע זה רק באמרה אך אם לא אמרה ושותקת אמאי לא תאסר אף בדיעבד ואף בתרי רובי שהרי קבוע הוא וכמחצה על מחצה. וצ"ל דדינא דקבוע אינו אלא חומרא בעלמא דסוף סוף איכא רובא שמא הוועל מרו סיעה כשרים וכמו דאמרינן בספק שמא הלך הוועל אצלה ואפילו הלכה היא הוה כמחצה על מחצה וממילא דהוי רובא להיתר.

⁴⁴ ע"כ באומרת ברי דאל"ה בחד רובא לא מהני שהרי ספק קבוע הוא. אולם עיין בט"ז ס"ק טו שכתב שמסתמא לא מחמירין לומר שמא הלכה לשם, אלא יש שם גם רוב העיר, והמעם כיון דעכ"פ יש חד רוב בבידור כלומר רוב סיעה ורוב השני הוא ספק לא גזרינן כאן משום רוב העיר גרידא כיון דברוב עיר נמי יש ספק ולא גזרו משום רוב עיר אלא משום רוב סיעה. שבודאי יש שם קבוע. ועיי"ש במניה שכתב סברא הא דאמרו דרוב א' לא מהני היינו אם רוב העיר הוא קבוע בודאי, אבל בספק קבוע הוה כתרי רובי. דדינא דקבוע אינו אלא חומרא בעלמא דסוף סוף איכא רובא דשמא הלך הוועל אצלה ואפילו הלכה היא הוה כמחצה על מחצה וממילא דהוי רובא להיתר. וכ"ה ב ערוך השולחן שם סעיף לח

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

ג. תשע חנויות ... ובנמצא הלך אחר הרוב

כבר התבאר במסכת פסחים דף ט: שתשע שחנויות מוכרות בשר כשר⁴⁵, ואחת מוכרת בשר טריפה, וידוע איזו חנות מוכרת בשר, וכן בכל מצב בו קבועים במקומם המוכרים⁴⁶, ולקח מאחת מהן ואין ידוע מאיזה מהן לקח, ואפשר שלקח מחנות האיסור, אין הולכין אחר הרוב והרי זה אסור מספק⁴⁷, שכל קבוע כמחצה על מחצה דמי.

ומכיון שאיסורו מספק אם מסתפק אם לקח איסור דרבנן לדוגמא חלב עכו"ם מותר שספק דרבנן לקולא⁴⁸. אך אם יש חשש דאורייתא כגון גבינת נכרי יש להחמיר⁴⁹.

וכן לקולא ט' חנויות מוכרות טריפה ואחת מוכרת כשרה, אין הולכים אחר הרוב ואומרים שודאי אסור, אלא אסור מספק⁵⁰.

אם אינו יודע אילו הם החנויות הכשרות ואלו הם הטרפות הכל אסור. שהרי הם קבועים, והרי זה כתערובת שאין בה רוב⁵¹.

ואם היו מוחזקות כל החנויות כמוכרות בשר כשר ואחר שקנה נודע לו שאחת מוכרת בשר טרף, וידועה עתה החנות הטרפה ואינו יודע מאיזה לקח. נחלקו בכך הראשונים⁵² ובהפסד מרובה יש לעדד להתיר שאין לו דין קבוע, שהרי לא נודע האיסור אלא לאחר שפירש צן החנויות ואינו עוד במקום קביעותו.

ואם לא נודע איזו חנות מוכרת טריפה, וכגון שקודם שקנה ידע שלאחת החנויות הגיע בשר טרף וידוע מאיזה חנות לקח, אך אין יודע באיזו חנות הטרפה, נחלקו הפוסקים אם הוא קבוע דאורייתא או דרבנן או שמא מותר לגמרי, ובהפסד מרובה יש להתיר שדינו כקבוע דרבנן שיש להתירו בהצטרף ספק נוסף⁵³.

⁴⁵ שו"ע ונו"כ יו"ד קי ג

⁴⁶ יד יהודה שם הקצר ס"ק יג

⁴⁷ שו"ע ונו"כ יו"ד קי, ג.

⁴⁸ פמ"ג שפ"ד שם ס"ק יד

⁴⁹ שם

⁵⁰ באר היטב שם ס"ק ט בשם הש"ך ס"ק טו

⁵¹ פמ"ג שם

⁵² הרא"א והר"ן עיין בש"ך ובהו"ד בסעי' זה

⁵³ מטעמי השלחן שם ס"ק ה

הלכות הדף היומי

מסכת כתובות

אבל בשר הנמצא בשוק, או ביד קטן נכרי שקנה מחנויות אלו, מותר, כיון שרוב החנויות מוכרות בשר שחוטטה, וכל דפריש מרובא פריש. זהו דין תורה, אבל חכמים אסרוהו בנמצא ביד נכרי או בשוק, אף על פי שכל השוחטים וכל המוכרים ישראל, מדין בשר שנתעלם מן העין. אך נמצא ביד קטן מותר, ואפילו נמצא קרוב לחנות שמוכרת טריפה שרוב וקרוב הלך אחר הרוב⁵⁴.

ומה שאנו⁵⁵ אומרים כל דפריש מרובא פריש, היינו שלא פירש לפנינו, אבל אם פירש לפנינו או שרואה כשהנכרי לקחו, ואינו יודע מאיזה חנות יצא הרי הוא כאילו לקחו משם בידו.

ד. כל קבוע כמחצה על מחצה דמי בין לקולא בין לחומרא

בכל מקרה שהספק התעורר במקום התערובת, הכרעת רוב אינה מועילה, והדין נשאר כמחצה על מחצה כלומר דינו כספק, ואסור. כגון הספק המתעורר באשה שנבעלה בעיר בבית הבעל, שהספק הוא מי הוא הבעל והוא במקום קביעותו בביתו, וכן ספק תשע חנויות שאינו יודע מאיזה לקח הספק הנו איסור שבתנות והמוכרים בחנות קבועים במקומם.

המושג החפוך הוא פריש, כלומר שהספק התעורר לאחר שהפרט פרש מהתערובת. כגון אשה שנבעלה חוץ לעיר שאין כאן מקון קביעות אלא השאלה מי הוא הבעל שבא לכאן ממקום אחר וכן אם מצא בשר ברחוב ואינו יודע מהיכן הגיע, שהוא פרש מהתערובת שהולכים אחר הרוב, ומותר

בטעמו של דין קבוע כתב הר"ן שקבוע חידוש הוא. ובאחרונים יש שכתבו⁵⁶, שדבר קבוע נחשב שהוא נפרד מהרוב, ולכן אין הולכים בו אחר הרוב.

במהות דין קבוע נחלקו האחרונים ו"א⁵⁷ שגם בקבוע נחשב עדיין שיש רוב, אך אין מכריעים אחריו. ו"א שהרי הוא⁵⁸ כמחצה על מחצה ממש, וממילא אין בכלל רוב.

דף טו:

⁵⁴ שו"ע שם ובסג א

⁵⁵ רמ"א שם

⁵⁶ קובץ שיעורים (בבא בתרא פו)

⁵⁷ הפרי מגדים והקובץ שיעורים (כתובות מ, ובקובץ ביאורים שב שמעתתא כא)

⁵⁸ הגר"ש שקאפ (כתובות טו בתחילתו ד"ה ועל, והביא שם את הפרי מגדים)

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

ה. מצא בה תינוק מושלך אם רוב עובדי כוכבים ... מחצה על מחצה ישראל ... לא שנו אלא להחיותו אבל ליוחסין לא

כבר התבאר במסכת יומא דף פד: שתינוק שנאסף מן הרחוב ואין יודעים מי הם הוריו⁵⁹, וניכר שהושלך⁶⁰ לשם כדי שימות⁶¹ שהוא ספק ממזר, לפי שחוששים שמא נולד מאחת מן העריות. והוא שחז"ל קראו לו האסופי⁶², מדין תורה אסופי מותר להתחתן בישראל, שנאמר (דברים כג פסוק ג) לא יבא ממזר בקהל ה' וגו', ודורשים: ממזר וודאי הוא שלא יבוא בקהל ה', אבל ממזר ספק יבוא⁶³, אלא שמעלה עשו חכמים ביוחסין, שלא יתחתן עמו ישראל ולא ממזרת ואפילו לא ספק ממזרת. ואין לספיקות אלו תקנה⁶⁴ אלא שישאו מן הגרים⁶⁵ והולד הולך אחר הפגום.

⁵⁹ שו"ע ונו"כ ד לא

⁶⁰ אבל אם יש הוכחה שלא הושלך לשם מיתה, בין שיש הוכחה בנפשו, כגון שהוא מהול, או שאיבריו מתוקנים ומיושרים כמו שעושים לנערים, או שהוא משוח בשמן, או ששמו לו כחול בעיניו, או תלו לו קמיע, בין שיש הוכחה במקום, כגון שנמצא במקום שרבים מצויים שם, או שתלוי במקום באילן שאין החיה מגעת שם והיה סמוך לעיר, או שנמצא בבית הכנסת הסמוך, או בצדי רשות הרבים, אין בו משום אסופי, כיון שחוששין עליו לשומרו, ולא הושלך שם אלא משום רעבון (שו"ע שם)

⁶¹ ועיין בנב"י קמא אבהע"ז סי' ז שהקשה "והנה לכאורה הדבר תמוה דהרי בגוף דין איסור לבוא בקהל אין חילוק בין שתוקי לאסופי דשניהם אסורין לבוא בקהל. והנה כל אסופי מלבד שהוא אסופי הוא ג"כ שתוקי שהרי לא נבדקה אמו ולא אמרה ממי נתעברה וילדה ואטו משום דגם את אמו לא ידענו עדיף הוא בתמיה. וא"כ קשה טובא מה בכך דכל הני דלית בהו משום אסופי אכתי שתוקי הוא ועיי"ש שתירץ שבשתוקי כיון שעיקר הספק מתחיל מאמו אם נבעלה לאסור לה או לאו וא"כ צריכים לדון אם יש רוב כשרים או לאו ואם הלכה היא אל הבעל לא יועיל רוב, כיון שיש כאן דין קבוע שהוא כמחצה על מחצה ולהכי אם לא תעיד בפנינו אם כשר הוא או לאו הוי ספק ממזר, משא"כ באסופי כיון שאין דנים אלא על הולד אמרינן כל דפריש מרובא פריש, רק אם ניכר שהושלך למיתה א"כ יש ריעותא, ועיין בפני משה ס"ק לב שכתב שבשתוקי בעינן שאמו תעיד כיון שיש ריעותא במה שזינתה וא"כ צריכים לעדותה משא"כ אסופי שניכר שלא למיתה הושלך א"כ אדרבא מוכח שאינו ממזר ממה שהקפידו עליו ולהכי אין חוששין בו לפסול (ועיי"ש מה שתירץ על קושיית הנוב"י על סברא זו).

⁶² שו"ע ונו"כ אבהע"ז ד לג

⁶³ ואם יש רוב שהוא ממזר עיין בבית מאיר סעי' כו שהוכיח מהרשב"א בקידושין דף עג שרוב כודאי ואסור מן התורה כממזר ממש אמנם עיין בפני משה ס"ק לו שזה דוקא לרשב"א לשיטתו דס"ל דספק דאורייתא לחומרא מן התורה אבל לדעת הרמב"ם דספק דאורייתא לחומרא מדרבנן א"כ הא דאיצטריך קרא לממזר הוא להתירו גם כדאיתא רובא וכן עיין בישועות יעקב בארוך ס"ק יא ועיי"ש שכתב בשם השיטה מקובצת ב"מ דף ו דרוב אינו בירור גמור אלא שספק כה"ג התירה התורה וא"כ אע"ג דאיכא רוב עכ"פ עדיין ספק הוא והתורה התירתו, וכן עיין בשב שמענתא ב' פמ"ז אלא ששם מחלק בין רובא דאיתא קמן לרובא דליתא קמן עיי"ש ועיין חת"ס אבהע"ז ח"א סי' סו ובי"ד סי' רפו

⁶⁴ שו"ע שם סעי' כד וסעי' לו ועני ארזים ס"ק סז

⁶⁵ אבל על שפחה אסור לו לבוא לא מיבעי לדעות ששפחה אסורה לישראל מן התורה וא"כ אסורה לו מספק אלא אף לדעות שמותרת מן התורה במעלת יוחסין מחמירים ודעת הרדב"ז ח"א סי' קפח שספק מותר בשפחה (פתחי תשובה שם ס"ק כד)

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

ולפיכך אם נמצא בעיר שיש בה נכרים וישראלים, וכן תינוק הנמצא בבית יתומים שיש בו נכרים וישראלים בין שהיה רוב נכרים או רוב ישראל, הרי זה ספק נכרי לענין יוחסין⁶⁶, משום שיש מקצת נכרים או מקצת ישראל קבועים בעיר וכל קבוע בין מועט בין מרובה כמחצה על מחצה דמי⁶⁷. קידש אשה, צריכה גט מספק⁶⁸.

הטבילוהו ב"ד לשם גרות, או שטבל משהגדיל, הרי הוא לענין יוחסין כשאר אסופים הנמצאים בערי ישראל אם יש בו חשש ממזרות, ואסור בבת ישראל ואסור גם בממזרת⁶⁹, שאין הטבילה מועלת אלא להוציאו מידי נכרי⁷⁰.

אולם ילדים יהודים בבית יתומים שיש בו אפילו רוב ילדים נכרים, כשרים לקהל ואין חוששים שמא הוחלפו בנכרים⁷¹. וחובה להוציאם משם ולגדלם בין ישראל בדתנו שלא יטמעו בין הנכרים.

ו. אין הולכין בפקוח נפש אחר הרוב

וכן התבאר במסכת יומא דף פד: שאין הולכין בפיקוח נפש אחר הרוב⁷², ולפיכך אפילו אם עמדו קבוצה של אנשים ובתוכם רק יהודי אחד, והלך אחד מהם לתוך מבנה שהתמוטט עליו, ואין ידוע מי הוא על אף שהיה ראוי

⁶⁶ עיין בבית מאיר שם שרק ליוחסין החשיבוהו כקבוע משום מעלה אבל לשאר דינים כגון פיקוח נפש לא הוי קבוע ועמא כשמש"כ בנוב"י קמא אבה"ע"ו סי' ז שבאסופי כיון שאין דנים אלא על הולד ממי הוא א"כ הנידון ממי פרש והוי בשר הנמצא בשוק דאמרינן כל דפריש מרובא פריש באה"ג שם ל מהמ"מ

⁶⁸ ברוב כותים מה שצריכה גט הוא משום חומרא דא"א. שהרי מדין תורה אמרינן הכא כל דפריש כמו שנתבאר אבל ודאי דאם קידשה ישראל לאחר שקידש אותה זה דצריכה גט משני מודאי ולא מספק. פ"ת שם ס"ק מב מס' קהלת יעקב, ועיי' שנתן טעם אמאי ברוב ישראל צריכה רק מספק אולם אפשר דהיינו לומר שאם קידשה אחר צריכה גט ממנו משום המעלה שעשו אך באמת אינה מקודשת לו כלל, ובניה משני ממזרים ודאי כיון דמדאורייתא מקודשת ודאי לראשון דאזלי בתר רובא.

⁶⁹ כ"ה לשיטת הרמב"ם ולהראב"ד ברוב עכו"ם מותר בממזרת ומותר בבת ישראל. ואפי' במחצה על מחצה מותר בממזרת ובבת ישראל ואי איכ' תרי רובא עכו"ם אזלינן אחר תרי רוב' ואם יש סי' באסופי כמ"ש בסעיף הקודם דאינו ממזר רשאי ליש' אשה ולא היישין. שמא ישא אחותו. באה"ט שם מד

⁷⁰ ובח"מ לא תמה אמאי לא הביא הראב"ד שכתב להכשירו בבת ישראל אם נתגייר והמ"מ הסכים על ידו

⁷¹ וגם אין לחשוש שמא הוחלפו בשוגג בעודם תינוקות כשלא היו ניכרים בטביעת עין. אוצר הפוסקים שם

אות ד בשם האבן יקרה
⁷² שו"ע ונו"כ או"ח שכמ"ב

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

לילך אחר הרוב אעפ"כ מפקחין עליו כיון שנשאר קביעות⁷³ ראשון במקומו⁷⁴.

אבל אם הלכו כלם בזה אחר זה למקום אחר ופירש אחד מהם למבנה שהתמוטט, אין מפקחין עליו והולכין בו אחר הרוב שהם נכרים⁷⁵.

אך אם נעקרו כולם יחד⁷⁶, הרי עדיין הם קבועים ביחד וכשפירש אחד מהם הרי פירש מהקבוע ומפקחין עליו.

ז. ולפקח עליו את הגל אינו כן ... להאכילו נבילות ... להחזיר לו אבידה ... לנזקין

האסופי שנמצא בעיר שיש בה נכרים וישראלים כל זמן שלא הוטבל בבית דין ולא טבל את עצמו, אם היה רוב העיר גוים מותר להאכילו נבילות בידים, שהולכים אחר הרוב⁷⁷. ואין מצווין להחיותו. ואין מחזירין לא אבידתו⁷⁸. ויש אומרים⁷⁹ שאם נפל עליו בנין מפקחין עליו כלומר מחלצים

⁷³ עיין בהידושי הגר"ח יומא שם שביאר שבאדם כיון דהדר לניחותיה אין שייך בו דין כל דפריש מרובא פריש, ורק בשעה שהוא נייד אומרים בו הלך אחר הרוב, אך אין זו הנהגה לעולם לומר שהוא מהרוב, אלא הנהגה זמנית בזמן שנייד. וכיון שכך, כשיחזור אותו אדם לקביעותו ולניחותיה, יהא בו דין 'וחי בהם' ומצות פיקוח נפש, ועל כן כבר עתה יש בו דין זה שמחללים עליו את השבת משום הדין 'וחי בהם' שיחול בו אחר כך. אך בפירשו כולם ובטלה הקביעות, אזי גם באדם אומרים כל דפריש מרובא פריש, משום שאין יכול לחזור בו הדין שכל קבוע כמהצה על מחצה משום שכבר בטלה הקביעות.

⁷⁴ שכיון שנשאר קביעות הראשון במקומו (בשעת פרישתו מהקביעות) הרי אנו הושבין אותו כקבוע עמהם להקל בספק נפשות, ואף על גב דבעלמא אמרו כל דפריש מרובא פריש אפילו היכא דהקביעות נשאר במקומו גבי פיקוח נפש אקילא רחמנא דכתיב וחי בהם ולא שימות בהם משמע שלא יוכל לבוא בשום ענין לידי מיתת ישראל. מ"ב שם ס"ק ה. ומבואר בדברי השעה"צ שאם נאמר שהדין שאין הולכין בפיקוח נפש אחר הרוב הוא דין דרבנן, מובן החילוק בין פירשו מקצתן לפירשו כולן. ובשבט הלוי (ח"ב סי' מא) הקשה איך שייך לומר שרבנן חידשו שלא לילך אחר הרוב בפיקוח נפש והתירו איסורי שבת במקום שהתורה אסרה, וצ"ע.

⁷⁵ שכיון שניער כבר קביעות הראשון ממקומו (בשעת פרישתו של זה) אי אפשר להקל בו משום קבוע וכן אם יצאו תכופים יחד זה אחר זה כיון דעדיין הם בחבורה אחת נקרא קבוע ודינו כדמעיקרא. מ"ב שם ס"ק ז, והבית מאיר ב. והחזו"א י"ד סי' לו סקמ"ז, חולקים, ודעתם שאף אם יצאו יחד ובשעת עקירתם נסתכן אחד מהם כגון שאחזו בולמוס וכדו', אין מחללים שבת עליו, כיון שסוף סוף בטלה קביעות ראשונה

⁷⁷ אף על גב דהמיעוט קבוע הוא, כיון שהוא עצמו אוכל הוי ליה כפורש מעצמו ומרובא קא פריש

⁷⁸ ב"ש שם נה

⁷⁹ הרמ"א שם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

אותו בשבת, שאין הולכים⁸⁰ בפיקוח נפש אחר רוב זה⁸¹. ואם נמצא בדרך רוב העוברים נכרים לכו"ע הולכים אחר הרוב ואין מחלצים אותו⁸². ואם נמצא בעיר לכו"ע מחלצים⁸³.

היו רובן ישראלים מחזירין לו אבידתו כישראל⁸⁴, ולענין ניזקים הרי הוא ככל ספק ממון, שהמוציא מחבירו עליו הראיה, ואין הולכין בממון אחר הרוב, ולכן אם הוזק על ידי בעלי חיים של ישראל יוכל לומר לו המזיק הבא ראה שישראל אתה ואם לאו איני חייב לשלם⁸⁵.

מחצה על מחצה מצוה להחיותו כישראל דכתיב ביה (ויקרא כה פסוק לו) וְחִי אֲחִיךָ עִמָּךְ וּמַכַּח סֵפֶק הוֹלְכִים לְחֹמְרָא וּמַצוּה לְהַחִיּוֹתוֹ כְּחֹמֶר לְפָרְנָסוֹ, שְׂמַא יִשְׂרָאֵל הוּא, וִי"א שְׂאִין חַיִּיבִים. נִפְלַע לְעִיּוֹ בְּנִיין מִפְּקָחִין עֲלֵיּוֹ כְּלוֹמֵר מַחְלִצִים אוֹתוֹ בְּשַׁבַּת, שְׁבַסְפֵּק נִפְשׁוֹת לְכו"ע אוֹלִינֵן לְקוּלָא. אֲךְ אִין מַחְזִירִין לוֹ אֲבִידָתוֹ⁸⁶.

ומטעם זה מותר לרופא לענות לטלפון, כל שקיים חשש, שחולה יהודי שיש בו סכנה מתקשר אליו לשם התייעצות או לשם הזעקתו לביתו, אפילו אם רוב העיר או רוב מטופליו נכרים⁸⁷.

⁸⁰ שכאן נשחשב פירש שהתינוק הנמצא מסתמא האנשים שבעיר ניידו והוי כאלו ניידו כלם ופירש א' מהם מ"ה הולכים אחר הרוב וס"ל הרמ"א שאין מוכר' הסברא דבני העיר חשובים כניידו והוי כאלו פי' א' ממקום קביעותו. וממילא הוי כמחצה וספק פיקוח"נ ב"ש שם נח
⁸¹ אבל רוב נמור הולכים אחריו גם בפיקוח נפש כמבואר בשו"ע או"ח שכמ"ב ב ובמ"ב שם ו
⁸² מ"ב שם

⁸³ ב"ש שם שהרי קבוע הוא והוי מחצה על מחצה וספק פיקוח"נ להקל.
⁸⁴ אעפ"י דאין הולכין בממון אחר הרוב היינו להוציא ממון מיד המוחזק בהית' אבל אביד' זו אין המוחזק בה מוחזק בהיתר מדעת בעל האבידה. ח"מ שם

⁸⁵ ואם נגת תורה דידיה לתורה דישראל אינו משלם אלא פלגא אפילו מצאוהו ברוב גוים ממה נפשך, דאם ישראל הוא הא חייב חצי נזק בתם ואם גוי הוא כוליה הוה ליה לשלומי, דהא קיימא לן [שם] שור של גוי שנגח שור של ישראל חייב כוליה אפילו הוא תם, ועל אידך פלגא יכול הוא לומר לישראל אייתי ראייה דלא ישראל אנא ואתן לך, דשמא ישראל אני וישראל אינו משלם אלא חצי נזק בתם. ויש אומרים דדוקא ברוב ישראל ובמחצה על מחצה אמרינן הכי, אבל אם נמצא ברוב גוים משלם הכל דאולינן בתר רובא, ולא דמי לנגח תורה דידן לתורה דידיה דאמרינן שהישראל פטור אפילו נמצא ברוב ישראל משום שיכול לומר אייתי ראייה דישראל את ושקול ולא אזלינן בתר רובא, דהתם הישראל הוי ודאי מוחזק בממון ושוען ודאי חזקה והוא ספק ורוצה להוציא, אזלינן בתר חזקה ודאית ואין מוציאין מכה ספק, אבל הכא בנגח תורה דידיה לתורה דידן והוא נמצא ברוב גוים הוא עצמו אינו מחזיק בממון זה שהזיק בטענת חזקה ודאית שהרי הוא עצמו אינו יודע, אלא בטענת שמא הוא ישראל בא, ואין חזקה זו נחשבת לגבי רובא דרוב גוים, ורובא דהכא עדיף מחזקה זו ומשלם הכל. אך אין נפק"מ לדידן שאין דנים בנזקי שור תם בימינו

⁸⁶ דאמרינן ליה אייתי ראייה דישראל אתה שמכיון שאין רוב כנגדו יכול להחזיק. ב"ש נז
⁸⁷ שש"כ מ אות יב, כיון שכל אחד בביתו הוא קבוע, וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי, אולם לדעת המחבר הנ"ל לגבי תינוק הנמצא בעיר יש לדון שאם יודע שהשיחה הינה ממכשיר סלולארי שנלך אחר הרוב שהרי כולם פורשים ממקומם, אולם לדעת הרמ"א הנ"ל ודאי נלך אחר הרוב אולם אפי' שאף למחבר מדי ספק לא

הלכות הדרף היומי

מסכת כתובות

הדרן עלך בתולה נשאת

**א. האשה ... היא אומרת בתולה נשאתני והוא אומר לא כי
אלא אלמנה ... אם יש עדים שיצאת בהינומא וראשה
פרוע כתובתה מאתים**

האשה שטוענת ואומרת לבעלה בתולה נשאתני וכתובתי מאתים, והבעל כשגרשה, או היורשים⁸⁸ כשנתאלמנה, אומרים אלמנה נישאת ואין לך אלא מנה, והכתובה נאבדה⁸⁹, או במקום שאין כותבין כתובה, אם יש עדים⁹⁰ שעשו לה בעת נישואיה כמנהג הבתולות וכמלבוש שרגילין להלביש בתולות או בשאר דבר ידוע לעשות לבתולות לפי מנהג העיר, כתובתה מאתים.

ואין זה עריך עדות גמורה שגילוי מילתא בעלמא הוא ועשוי להתגלות, ורוב נשים בתולות נשאות⁹¹. לפיכך אפילו אם אחד מן העדים היה קטן כשראה העדות, כיון שהוא עתה גדול ויש עוד עד אחד שהיה גדול כשראה כן עמו מועיל ונוטלת מאתים. כמו שיבואר להלן דף כח. בעזחי"ת.

יצא כיון שרבים משוחחים ממכשיר נייד הגם שנמצאים הם בביתם והספק כולל גם את אלו שלא פרשו להבדיל מתינוק שפרש.

⁸⁸ אע"ג שיורשים שמא הם שהרי אינם יודעים והיא ברי וכבר התבאר לעיל דף יב: שבטענת ברי גובה מאתים כאן טענות יורשים היו כטענות ברי דאנן טענינן בשביל היורשים כל מה דהיה אביהם יכול לטעון כ"כ הרא"ש. ב"ש שם כא

⁸⁹ כשהבעל קיים מנהי שהיא טוענת אבד ז. מיהו גבי יורשים צ"ל דמיירי שנאבד בעדים בענין דלא מצי לטעון פרעתי דאל"ה לא היתה גובה מן היורשים כלל דשמא ה"י טוען אביהם פרעתי, אי נמי דמיירי בהודה קודם מותו שלא פרע. הפלאה קנטרם אחרון שם.

⁹⁰ אפי' היבא די"ל פרעתי אינו נאמן במינו פרעתי משום דהוי מינו במקום עדים. ב"ש שם כב. ועיין בהפלאה קונטרס אחרון שם שכתב שאינו נאמן להכחיש המנהג שעשו שלא כדיון, דמינו במקום מנהג מדינה לא אמרינן.

⁹¹ הפלאה שם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>